

חוק חינוך ממלכתי, תשי"ג—1953 *

פירושים

1. בחוק זה —

„חינוך ממלכתי“ פירושו — חינוך הגיתן מאת המדינה על פי תכנית הלימודים, ללא זיקה לגוף מפלגתי, עדתי או ארגון אחר מחוץ לממשלה, ובפיקוחו של השר או של מי שהוסמך לכך על ידיו ;

„חינוך ממלכתי דתי“ פירושו — חינוך ממלכתי, אלא שמוסדותיו הם דתיים לפי אורח חייהם, תכנית לימודיהם, מוריהם ומפקחיהם ;

„תכנית הלימודים“ פירושו — תכנית לימודים שנקבעה על ידי השר למוסדות החינוך הרשמיים להשגת המטרה האמורה בסעיף 2 ; וכולל „תכנית היסוד“ שהשר יקבעה כתכנית חובה על כל מוסד כזה ;

„מוסד חינוך ממלכתי“ פירושו — מוסד חינוך רשמי שניתן בו חינוך ממלכתי, למעט מוסד חינוך ממלכתי דתי ;

„מוסד חינוך ממלכתי דתי“ פירושו — מוסד חינוך רשמי שניתן בו חינוך ממלכתי דתי ; „תכנית השלמה“ פירושו — חלק של תכנית הלימודים שיקבע או שיאשר השר לפי חוק זה ושיקיף לא יותר מעשרים וחמישה אחוזים משעות הלימודים במוסד חינוך רשמי ;

„תכנית השלמה למוסד חינוך ממלכתי דתי“ פירושו — תכנית השלמה שתכלול לימודי תורה שבכתב ושבעל פה ותכוון לאורח חיים דתי, לרבות נוהג והווי דתי בין כתלי המוסד ; „תלמיד“ פירושו — ילד או גער ;

שאר המונחים פירושים כמשמעותם בחוק לימוד חובה, תש"ט—1949¹ (להלן — חוק לימוד חובה).

מטרת החינוך הממלכתי

2. מטרת החינוך הממלכתי היא להשתית את החינוך היסודי במדינה על ערכי תרבות ישראל והישגי המדע, על אהבת המולדת ונאמנות למדינה ולעם ישראל, על אימון בעבודה חקלאית ובמלאכה, על הכשרה חלוצית, ועל שאיפה לחברה בנויה על חירות, שוויון, סובלנות, עזרה הדדית ואהבת הבריות.

חינוך ממלכתי משנת תשי"ד

3. משנת הלימודים תשי"ד ואילך יונהג חינוך ממלכתי בכל מוסד חינוך רשמי ; במוסד חינוך רשמי, אשר בשנת הלימודים תשי"ג נמנה עם זרם המזרחי או עם זרם אגודת ישראל או עם החלק הדתי של זרם העובדים, יונהג חינוך ממלכתי דתי.

תכנית הלימודים

4. השר יקבע את תכנית הלימודים של כל מוסד חינוך רשמי ; במוסדות חינוך לא יהודיים תותאם תכנית הלימודים לתנאיהם המיוחדים.

תכנית השלמה שנקבעה על ידי השר

5. השר רשאי לקבוע לכל מוסד חינוך רשמי תכנית השלמה שתונהג בו, בין תכנית אחת לכל המוסד ובין תכניות שונות לכיתות שונות או מקבילות ; למוסד חינוך ממלכתי דתי תיקבע תכנית מתכניות ההשלמה למוסד חינוך ממלכתי דתי.

תכנית השלמה לפי דרישת הורים

6. לפי דרישת הורי תלמידים במוסד חינוך, רשאי השר, בתנאים שנקבעו בתקנות, לאשר למוסד תכנית השלמה אחרת מזו שנקבעה על פי סעיף 5.

* נתקבל בכנסת ביום א' באיילת תשי"ג (12 באוגוסט 1953) ; הצעת החוק ודבריו הסבר נתפרטמו בהצעות חוק 170 מיום י' בתמוז תשי"ג (23.6.53), עמ' 242.
¹ ספר החוקים 26 מיום כ"ד באיילת תש"ט (18.9.49), עמ' 287.

7. השר לא ישתמש בסמכותו לפי סעיף 6, אם נוכח שתכנית השלמה אחרת תגרום להוצאות יתרות; ואולם אם היו ההוצאות היתרות על חשבון רשות חינוך מקומית, רשאי השר לעשות זאת בהסכמת אותה רשות.
8. השר רשאי, בתנאים שנקבעו בתקנות, לאשר למוסד חינוך רשמי, לפי דרישת הורי תלמידים באותו מוסד, תכנית לשעות נוספות על השעות שנקבעו בתכנית הלימודים, ובלבד שכל ההוצאות הנובעות מביצוע התוספת יחולו על הורי התלמידים המתחנכים על פיה או על רשות החינוך המקומית שהתחייבה לשאת בהן על חשבונה.
9. השר רשאי, להנהיג במוסד חינוך רשמי מסויים, לשם ניסוי, תכנית לימודים שלא לפי הוראות חוק זה, בתנאי שיתן, באופן שנקבע בתקנות, הודעה מוקדמת על כך לפני התחלת הרישום לפי סעיף 20, ובתנאי נוסף שמוסד כזה לא ייקבע כמוסד היחיד הקרוב לתלמידים שגרים בקרבתו.
10. (א) השר רשאי לצוות לרשות חינוך מקומית אחת או יותר, על מיוזגם של מוסדות חינוך רשמיים שבתחום אותה רשות או אותן רשויות; ואולם לא יצווה השר על מיוזג מוסד חינוך ממלכתי עם מוסד חינוך ממלכתי דתי.
- (ב) השר לא יצווה על מיוזגם של מוסדות חינוך רשמיים בשתי רשויות חינוך מקומיות או יותר, אלא אם נתן הודעה מוקדמת על כך בכתב לרשויות החינוך המקומיות הנוגעות בדבר, וניתנה להן הזדמנות להביא בפני השר את התנגדותן, אם תהיה כזו.
11. השר רשאי לקבוע, בתקנות, סדרים ותנאים להכרות מוסדות לא רשמיים כמוסדות חינוך מוכרים, להנהגת תכנית היסוד בהם, להנהלתם, לפיקוח עליהם ולתמיכת המדינה בתקציביהם, אם השר יחליט על התמיכה ובמידה שיחליט.
12. יוקם ועד לעניני החינוך (להלן – ועד החינוך), אשר מספר חבריו יהיה לא פחות מחמישה עשר. חברי הוועד יתמנו על ידי השר, באישור הממשלה, כל אחד לתקופה של ארבע שנים. כחברי הוועד יתמנו אנשים פעילים בשדה החינוך, עובדים של משרד החינוך והתרבות שמספרם לא יעלה על 25% מכל חברי הוועד, ומועמדים של רשויות מקומיות, מוסדות החינוך הגבוה והסתדרות המורים, מתוך רשימות שיוגשו לשר לפי בקשתו.
13. תוקם מועצה לחינוך ממלכתי דתי; חברי המועצה יתמנו על ידי השר, באישור הממשלה, כל אחד לתקופה של ארבע שנים. שני חברים יהיו באי כוחו של השר, ששה חברים יתמנו מתוך רשימה של שנים עשר מועמדים שתוצע על ידי שר הדתות, שלושה חברים יתמנו מתוך רשימה של ששה מועמדים לפחות שתוצע, בהתאם לתקנות, על ידי ארגוני מורים המייצגים את המורים הדתיים, ושלושה חברים יתמנו מבין החברים הדתיים של ועד החינוך.
14. השר יוועץ בוועד החינוך בטרם ישתמש בסמכות מן הסמכויות המסורות לו לפי חוק זה, חוץ מן הסמכויות לפי הסעיפים 12, 29, ו-32 והשימוש הראשון בסמכותו לפי סעיף 17.
15. השר יוועץ, בהתאם לסדרים שנקבעו בתקנות, במועצה לחינוך ממלכתי דתי בטרם ישתמש בסמכות מן הסמכויות המסורות לו לפי חוק זה הנוגעות לחינוך ממלכתי דתי, לרבות מינוי מנהל אגף החינוך הדתי במשרד החינוך והתרבות, ומינוים של מפקחים, מנהלים ומורים למוסדות החינוך הממלכתי הדתי, חוץ מן הסמכויות לפי הסעיפים 12, 13, 31, 32 והשימוש הראשון בסמכותו לפי סעיף 17.
16. תכניות ההשלמה למוסדות החינוך הממלכתי הדתי ייקבעו על ידי השר בהסכמת המועצה לחינוך ממלכתי דתי.

תכנית השלמה
לא תגרום
להוצאות יתרות

תכנית נוספת

תכנית
לשם ניסוי

מיוזג מוסדות
חינוך

מוסדות חינוך
מוכרים
לא רשמיים

ועד החינוך

מועצה לחינוך
ממלכתי דתי

סמכויות
ועד החינוך

סמכויות המועצה
לחינוך
ממלכתי דתי

הסכמת
לתכנית השלמה

17. השר יקבע תקנון לועד החינוך ותקנון למועצה לחינוך ממלכתי דתי. בתקנון ייקבעו סדרי כינוסם ועבודתם של הועד ושל המועצה וכללים למילוי מקומם של חברים שאינם משתתפים בישיבות הועד או המועצה, וכן הוראות אחרות שהשר יראה בהן צורך לשם ביצוע תפקידם של הועד ושל המועצה, הכל לפי הענין.
18. המועצה לחינוך ממלכתי דתי רשאית לפסול מטעמים דתיים בלבד, מינויו או המשכת שירותו של מנהל או מפקח או מורה במוסד חינוך ממלכתי דתי. בא על החלטת הפסול ערר של חבר מחברי המועצה, לא יהא להחלטה תוקף כל עוד לא הכריעו בערר, בדרך שנקבעה בתקנות.
19. מורה, וכן עובד אחר במוסד חינוך, לא ינהל תעמולה לטובת מפלגה או ארגון פוליטי אחר בקרב תלמידים של מוסד חינוך.
20. לצורך מילוי החובה האמורה בסעיפים קטנים (אא) ו-(ד) של סעיף 3 לחוק לימוד חובה יירשם תלמיד —
- (1) במוסד חינוך ממלכתי או במוסד חינוך ממלכתי דתי, הקרוב למקום מגוריו ;
- (2) אם מקום מגוריו הוא בתחום שיפוטה של רשות חינוך מקומית שאין בו מוסד חינוך רשמי — ברשות החינוך המקומית ;
- (3) אם עומד התלמיד לקבל את חינוכו היסודי במוסד חינוך מוכר שאינו מוסד חינוך רשמי — באותו מוסד חינוך מוכר.
21. סדרי הרישום, כללי האחריות לביצועו, הכללים שלפיהם ייקבע מוסד החינוך הקרוב למקום מגוריו של תלמיד והתנאים בהם מותר יהיה לרשום תלמיד שלא בהתאם לאמור בסעיף 20 — ייקבעו בתקנות.
22. כל מוסד חינוך שבו נרשמו תלמידים לפי חוק זה ולפי חוק לימוד חובה, חייב למסור, על פי כללים שנקבעו בתקנות, דין וחשבון על כך לרשות החינוך המקומית שבתחום שיפורט בה נמצא המוסד.
23. בשעת רישום ברשות חינוך מקומית לפי פסקה (2) לסעיף 20 יודיע ההורה הרושם על בחירתו בין מוסד חינוך ממלכתי ובין מוסד חינוך ממלכתי דתי. סדרי ההודעה ייקבעו בתקנות.
24. רשות חינוך מקומית שיש בה מוסד חינוך ממלכתי ואין בה מוסד חינוך ממלכתי דתי, או להיפך, רשאי ההורה הרושם למסור הודעה בשעת הרישום לפי פסקה (1) לסעיף 20 על רצונו שיינתן לתלמיד החינוך שאינו ניתן באותה רשות חינוך מקומית.
25. תלמיד שנרשם במוסד חינוך לפי סעיף 20 או 21, יבקר במוסד החינוך שבו נרשם ; עלה מספר התלמידים שנרשמו במוסד על מכסה שנקבעה לו, לפי כללים שפורטו בתקנות, יבקרו התלמידים העודפים על המכסה, במוסד חינוך רשמי אחר שייקבע להם, על-פי אותם הכללים, ובלבד שתלמיד שנרשם במוסד חינוך ממלכתי לא ייקבע לו מוסד חינוך ממלכתי דתי, או להיפך.
26. נפתח ברשות חינוך מקומית מוסד חינוך רשמי, על יסוד הודעות שניתנו לפי סעיף 24, יראו את התלמידים שבשעת רישומם נתנו אותן ההודעות, כאילו נרשמו אותה שעה במוסד שנפתח כאמור.

27. חוק לימוד חובה יתוקן כך :

(1) בסעיף 1 יימחקו ההגדרות „מועצת חינוך” ו„זרם מוכר” ;

(2) בסעיף 3 —

(א) במקום סעיף קטן (א) יבואו סעיפים קטנים אלה :

„(א) הורים של ילד בגיל 5 חייבים, כל אחד מהם, לרשמו, במועד ובאופן שנקבע בתקנות, ברשות החינוך המקומית שבתחום שיפועה גר הילד, רשמו אחד מהם — השני פטור.

„(אא) הורים של ילד בגיל 6 ומעלה או של נער חייבים, כל אחד מהם, לרשום את הילד או הנער, כמפורט בסעיף קטן (ב), במוסד חינוך או ברשות חינוך מקומית כאמור בסעיפים 20 ו־21 לחוק חינוך ממלכתי, תשי”ג—1953. רשם אחד מהם את הילד או את הנער — השני פטור.”

(ב) בסעיף קטן (ב) —

(1) במקום פסקה (2) תבוא פסקה זו :

„(2) ילד שבראשית שנת הלימודים תשי”ד או בראשית כל שנת לימודים שלאחריה יהיה בגיל 6 — במועד שנקבע בתקנות;”

(11) אחרי פסקה (4) תבוא פסקה זו :

„(5) ילד בגיל לימוד חובה, או נער בגיל לימוד חובה, הגר בת־חומה של רשות חינוך מקומית שאין בה מוסד חינוך רשמי ואותה רשות הודיעה, באופן שנקבע בתקנות, כי היא עומדת לפתוח מוסד כזה — תוך שלושים יום מיום ההודעה;”

(ג) בסעיף קטן (ד) —

(1) ברישא, במקום המלים „ברשות החינוך המקומית שבתחום שייפועה הוא גר” יבואו המלים „במוסד חינוך או ברשות חינוך מקומית כאמור בסעיפים 20 ו־21 לחוק חינוך ממלכתי, תשי”ג—1953” ;

(11) אחרי פסקה (4) תבוא פסקה זו :

„(5) אם גר הנער בתחומה של רשות חינוך מקומית שאין בה מוסד חינוך רשמי לחינוך יסודי לנערים ואותה רשות הודיעה, באופן שנקבע בתקנות, כי היא עומדת לפתוח מוסד כזה — תוך שלושים יום מיום ההודעה;”

(3) בסעיף 10 —

(א) סעיף קטן (א) — בטל ;

(ב) בסעיף קטן (ב) יימחקו — הסימן שבראשיתו והמלים שבשורה הרביעית „לחינוך יסודי מזרם מוכר מסויים או מוסד חינוך רשמי אחר” ;

(4) בסעיף 14, במקום המלים „במועצת החינוך” יבואו המלים „בועד החינוך”.

28. השר רשאי לצוות, כי הוראות הסעיפים 1—19, 29 ו־34 של חוק זה יחולו בתיאומים שיקבע אותם לפי הענין, על בתי מדרש למורים ולגננות.

29. השר רשאי להעביר לאחר את הסמכויות המסורות לו לפי חוק זה, כולן או מקצתן, פרט לסמכות להתקין תקנות ופרט לסמכויות לפי הסעיפים 10 (ב), 12, 13 ו־17. הודעה על העברת סמכויות לפי סעיף זה תפורסם ברשומות.

תהולת החוק
על מוסדות
להכשרת מורים
ויגנות
העברת
סמכויות

30. מיום תחילת תקפו של חוק זה ועד תום שנת הלימודים תשי"ד לא יועבר תלמיד, ללא אישור השר, ממוסד חינוך רשמי למשנהו, אלא אם הועתק מקום מגוריו.
- העברת תלמידים בשנת תשי"ד
31. מנהל או מורה במוסד חינוך רשמי שהועבר בשנת הלימודים תשי"ד ממוסד חינוך רשמי אחד למשנהו מחמת השינויים שחלו או שיחולו לרגל ביצוע חוק זה, לא תשמש העברה זו, למרות כל נוהג אחר, עילה לתביעת פיצויים או תשלום אחר בגלל חוסר הודעה מוקדמת על ההעברה.
- הוראות מיוחדות לשנת תשי"ד
32. (א) עד תאריך שייקבע על ידי השר ויפורסם ברשומות רשאים הורים של תלמיד, שלמד בשנת הלימודים תשי"ג במוסד חינוך רשמי, להודיע בכתב, לרשות החינוך המקומית שבתחומה נמצא המוסד, כי ברצונם להנך את התלמיד במוסד חינוך לא רשמי בעל תכנית מסוימת שתכלול את תכנית היסוד.
- (ב) היה מספר התלמידים שלמדו בשנת תשי"ג במוסד מסויים, שהוריהם הודיעו כאמור, שני שלישים או יותר מכלל התלמידים שלמדו אותה שנה במוסד, תמסור רשות החינוך המקומית דין וחשבון לשר על התכנית ועל מספר התלמידים שהוריהם בחרו בה.
- (ג) נתקבלה התכנית על דעת השר ומספר התלמידים שהוריהם רוצים להנכם לפיה הוא מספיק לדעתו, כדי לפתוח בשבילם מוסד חינוך, רשאי השר להקציב מקרקעים וציוד לשם פתיחת מוסד כזה, בין מאלה שהוחזקו על ידי מוסד החינוך הרשמי האמור ובין אחרים, או להורות לרשות החינוך המקומית להקציב מקרקעים וציוד כאמור, או להמליך בפניה על כך.
- (ד) נוכח השר, כי נפתח המוסד האמור והועמדו לרשותו מקרקעים וציוד המבטיחים מתן חינוך יסודי באופן סדיר על פי התכנית האמורה, יכריז השר על אותו מוסד כעל מוסד חינוך מוכר.
- (ה) האמור בסעיף זה בא להוסיף, לגבי שנת הלימודים תשי"ד, על הוראות הסעיפים 11 ו-20 (3), ולא לגרוע מהן.
33. (א) מוסד חינוך שנפתח לפי סעיף 32 יחולו הוצאות החזקתו והנהלתו על הורי תלמידיו והם ישאו, כולם יחד וכל אחד לחוד, באחריות לכל התחייבות שנוצרה על ידי החזקת המוסד והנהלתו.
- (ב) מקרקעים שהוקצבו למוסד כזה על ידי המדינה או רשות חינוך מקומית לתקופה מסוימת, יהיה המוסד וכל המחזיק בהם מטעמו חייב, על אף האמור בכל חוק אחר, לפנותם כתום אותה תקופה.
34. השר ממונה על ביצוע חוק זה והוא יתקין תקנות בכל ענין הנוגע לביצועו ובכלל זה תקנות בדבר —
- (1) סדרי הפיקוח על מוסדות החינוך הממלכתי ומינוים של מפקחיהם, מנהליהם ומוריהם ;
- (2) סדרי הפיקוח על מוסדות החינוך הממלכתי הדתי ומינוים של מפקחיהם, מנהליהם ומוריהם, וביצוע זכותה של המועצה לחינוך הדתי להציע מועמדים למורים, מנהלים ומפקחים, לפסלם להמשכת שירותם ולהתנגד למינויים אלה מטעמים דתיים ;
- (3) הנהגת תכנית היסוד במוסדות חינוך מוכרים שאינם מוסדות חינוך רשמיים והפיקוח על ביצועה ;
- אחריות למוסד שנפתח לפי סעיף 32 כעיה

- (4) התאמת הוראות חוק זה, כולן או מקצתן, לצרכי חינוך יסודי של תלמידים שאינם יהודים והקמת מועצות לחינוך זה ;
- (5) סדרי העברת תלמיד ממוסד לחינוך יסודי אחד למוסד לחינוך יסודי אחר ;
- (6) המקרים בהם יהיה רשאי לצוות על סגירת מוסד חינוך רשמי או על הנהגת חינוך ממלכתי במוסד כזה שלא לפי סעיף 3, אם מספר תלמידיו הוא פחות מן המינימום, וכן הכללים שלפיהם יינתן חינוך יסודי לתלמידים אלה ;
- (7) התנאים שלפיהם ייפתח מוסד חינוך רשמי בהתאם להודעות על פי סעיף 24 או בהתאם לבחירה על פי סעיף 23 ;
- (8) מניעת כל תעמולה מפלגתית ומדינית במוסד חינוך בכל צורה שהיא, בין על ידי מורי המוסד ועובדיו ובין על ידי אנשים מן החוץ.

35. תקפו של חוק זה הוא מיום קבלתו בכנסת.

תחילת תוקפו

בן-ציון דינור
שר החינוך והתרבות

משה שרת
שר החוץ
ממלא מקום ראש הממשלה

יצחק בן-צבי
נשיא המדינה

תיקון טעויות

בספר החוקים 130 מיום כ"ו באב תשי"ג (7.3.53), עמ' 129, בסעיף 14, יש למחוק סעיף קטן (ג) שנשתרבב לטופס בטעות לפי נוסח קודם שלא נתקבל בכנסת. באותו ספר החוקים, בעמ' 132, שורה תשיעית מלמטה, במקום — „והתרמתם” צ"ל — „והחרמתם”.